

BIULETYN

KOŁA MIŁOŚNIKÓW DZIEJÓW GRUDZIĄDZA

KLUB „CENTRUM” SPÓŁDZIELNI MIESZKANIOWEJ

R. VII: 2009

Nr 12 (204)

Data odczytu: 25.3.2009

Data wydania: 20.5.2009

Zbigniew Zawadzki

764. spotkanie

Grudziądzkie zalepki – znaczki końcowe

Gelegenheitsmarken - Sieglmarken - Briefverschlusmarken - Oblaten – Vinetten - Ereignismarken - Wappen-Reklamemarken

Czym są tego rodzaju znaczki różnie nazywane?

Są one formą nalepianej pieczęci, wykonanej z grubszego papieru z wytłuszczonym napisem, najczęściej z symbolem instytucji – zakładu, który wydał dany znaczek. Niekiedy na znaczkach tych umieszczano pieczęcie miasta używane w tym czasie, lub herb miasta czy umieszczano godło kraju, jeżeli były to winiety instytucji państwowych. Służyły do nalepiania na urzędowe dokumenty, wydawane przez administrację lub do zalepiania urzędowej koperty.

Historia pieczęci sięga zamierzchłych lat.

Zalepki stosowano również w zastępstwie pieczęci lakowych lub pieczęci wyciskanych twardą pieczęcią bezpośrednio na dokumencie lub w przypadkach przylepiania sznura łączącego wielostronicowe pisma np. notarialnego, świadectw lub dyplomów (rulony). Pierwowzorem tych znaczków - winiet były pieczęcie odciskowe na gorącym laku wylewanym na kartkę papieru, na list lub inną przesyłkę np. paczkę. Procedura ta była kłopotliwa (ogień), pracochłonna i pochłaniała urzędnikom dużo czasu. Bezpośrednim poprzednikiem zalepek (Vorlaufer) był tzw. Petschaft (brak odpowiedniej nazwy w języku polskim) - odcisk twardą pieczęcią na papierze, pod którym był wosk.

Kto posługiwał się znaczkami końcowymi?

Winietami posługiwały się jednostki administracji terenowej okręgowej, powiatowej, gminnej i miejskiej - urzędy państwowe, sądy i prokuratura różnego szczebla, gminy wyznaniowe, wojsko w szerokim słowa tego znaczeniu, w tym także okręty wojenne, większe przedsiębiorstwa państwowe i prywatne, spółki kapitałowe, apteki itp.

Okolicznościowa – wydarzeniowa - okazała zalepka z 1900 r., stosowana na Wystawie Rolniczej w Poznaniu.

Winiety były w różnych kształtach, kolorach i o różnej ilości obrzeżowych ząbków.

Zbieranie - kolekcjonowanie tych znaczków podobnie jak znaczków pocztowych już na przełomie 19 i 20 wieku stało się pasją znacznej rzeszy hobbystów. Wydawano w tym czasie gazety i katalogi poświęcone tematyce znaczków końcowych, co ułatwiało kolekcjonerom znajdowanie się w potężnej ilości wydawanych znaczków i w tworzeniu usystematyzowanych zbiorów. Tworzono związki stowarzyszające pasjonatów tych małych, niby nic nie znaczących form graficznych. Trudnością było, a tym bardziej dzisiaj jest, zdobycie znaczka w nienagannym stanie. Wynika to z faktu, że, aby przeczytać korespondencję należało rozerwać kopertę, a tym samym rozerwać znaczek - czyli go zniszczyć.

Wyjątkowym szczęściem mógł się poszczycić ten, kto zdobył zalepkę z klejem, czyli nie używaną.

Kiedy pojawiły się pierwsze winiety? Na ogół w informacjach podaje się lata 60 - 70 -te XIX w.

Dokładną datą wprowadzenia do Królewskiej Poczty Prus marki końcowej jest 2.03.1849 r., natomiast na terenie całych Niemiec winietyostały wprowadzone decyzją Tajnej Kancelarii Generalnego Urzędu Poczty dnia 5.02.1867 roku. O fakcie tym zdecydował dynamiczny rozwój poczty oraz jej bezwzględne wymagania do ścisłego zabezpieczenia tajemnicy korespondencji i wszelkiego rodzaju przesyłek pocztowych.

Rygorystyczne przestrzeganie zarządzenia doprowadziło do tego, że poczty stały się niewydolne, kiedy zmuszone były lakovać znaczne ilości przesyłek – a system lakowania był zbyt czasochłonny, stąd uogólnione wprowadzenie zabezpieczających znaczków końcowych.

Datowanie zalepek bez katalogów z wyjątkiem winiet z orłem Wilhelma I i Wilhelma II jest bardzo utrudnione:

- Orzeł Cesarza Wilhelma I – (1871-1888) przy koronie posiadał długie wstęgi
 - Orzeł Cesarza Wilhelma II – (1888-1918) przy koronie posiadał krótkie wstęgi
- (Podobnie jest z monetami tego okresu)

Zalepki grudziądzkie znajdujące się w mojej kolekcji:

- 1) Królewsko Pruski Pomorski 2. Pułk Artylerii Ciężkiej Nr 15
- 2) Królewsko Pruski Pomorski 2. Pułk Artylerii Ciężkiej Nr 15 - II Batalion
- 3) Królewsko Zachodnio Pruski 8. Pułk Piechoty Nr 175 - II Batalion
- 4) Królewsko Pruska Fortyfikacja Grudziądz
- 5) Królewsko Pruska Komendantura Grudziądz
- 6) Magistrat w Grudziądz - czarny
- 7) Magistrat w Grudziądz - jasno czerwony
- 8) Magistrat w Grudziądz - czerwony
- 9) Magistrat miasta Grudziądz – jasnoczerwony
- 10) Magistrat miasta Grudziądz - czerwony
- 11) Królewsko Pruska Prokuratura Sądu Ziemskiego Grudziądz - tarcza z orłem białą
- 12) Królewsko Pruska Prokuratura Sądu Ziemskiego Grudziądz - tarcza z orłem, czerwona (40mm)
- 13) Królewsko Pruska Prokuratura Sądu Ziemskiego - z tarczą białą, 36mm - 38 ząbków
- 14) Królewsko Pruski Sąd Okręgowy
- 15) Administracja Policji Grudziądz - niebieski - pióra-lotki orła do góry
- 16) Administracja Policji Grudziądz - niebieski – pióra-lotki do dołu
- 17) Niemiecko-Cesarski Urząd Pocztowy Grudziądz
- 18) Sąd Przemysłowy w Grudziądz - niebieski
- 19) Królewsko Pruski Urząd Stanu Cywilnego
- 20) Królewski Zakład Karny w Grudziądz
- 21) Sąd Przemysłowy w Grudziądz - popielaty
- 22) Cesarsko Niemiecki Urząd Pocztowy
Grudziądz - 1 -
- 23) Szkoła realna
- 24) Izba Handlowa
- 25) Apteka i Drogeria pod Lwem - Euglen Rosenbohm – [Herrenstrasse 22]
- 26) Oficer Artylerii Poligonu
- 27) Starosta Prowincji Prus Zachodnich
- 28) Centralne Stowarzyszenie Gospodarstw Wiejskich Prus Zachodnich
- 29) Izba Rzemieślnicza w Grudziądz - II RP
- 30) Cech Piekarski w Grudziądz - II RP
- 31) Sąd Okręgowy Grudziądz – okupacja
- 31) Współczesne zalepki.

Wystawa Rolnicza, Poznań 7-12.6.1900 r.

Sąd Przemysłowy Grudziądz

SMS „Grudziądz”

Komendantura Grudziądz

Fortyfikacja Grudziądz

(L.B.S.)

Redakcja: Tadeusz Rauchfleisz, KMDG. Logo KMDG wykonał Grzegorz Rygielski.